

TISKOVÁ ZPRÁVA

Územní odborné pracoviště NPÚ středních Čech v Praze v roce 2014

Praha, 30. 12. 2014

Kromě svých hlavních činností, v jejichž rámci poskytuje odbornou a metodickou pomoc vlastníkům i správcům památek ve Středočeském kraji a zajišťuje úkoly státní památkové péče ve Středočeském kraji v plném rozsahu daném zákonem, věnovalo se pracoviště v roce 2014 opět řadě vědecko-výzkumných úkolů i nepřebornému množství kulturních a vzdělávacích aktivit.

Pro rok 2014 připravilo Územní odborné pracoviště NPÚ středních Čech v Praze tematicky zaměřený **edukační program** Tajemství hradních zřícenin určený především žákům 4. – 5. tříd ZŠ. Program inspirovaný hradem Krakovcem (dětem známým například z filmu *At' žijí duchové!*) byl koncipován tak, aby si děti mohly formou hry vyzkoušet, jak pracují historikové, kteří zkoumají zříceninu hradu a snaží se získat z ní co nejvíce informací o původní podobě objektu, o životě jeho stavitelů a obyvatel.

Jednotlivé aktivity probíhaly v několika pražských základních školách, a to zejména jako doplnění souběžně realizovaného přednáškového cyklu středočeského pracoviště NPÚ pro veřejnost.

Pracoviště bylo v roce 2014 dále koordinátorem projektu agentury Foibos - Rok lázeňské architektury, do něhož se jako partner zapojil vedle mnoha dalších významných institucí celý Národní památkový ústav. Tento ojedinělý projekt představuje lázeňská města celé České republiky, a to především jejich architektonické bohatství. Důraz je vedle historie lázeňství kladen zejména na současnost, a to s cílem podpořit péči o tento specifický typ kulturního dědictví.

Přestože územní odborné pracoviště nerealizuje žádný **projekt obnovy v rámci IOP**, podílí se odbornou spoluprací na projektu Schola Naturalis, v jehož rámci bude obnovena významná část národní kulturní památky - areálu zámku Veltrusy. Obnovené stavby a součásti zámeckého parku budou sloužit ke kulturně ekologickému vzdělávání.

V roce rámci **publikační činnosti** vydalo v roce 2014 Územní odborné pracoviště středních Čech v Praze čtyři metodické příručky financované z úkolu V+V. Jedná se o následující tituly:

1. Jan Veselý a kol.: Měřická dokumentace historických staveb pro průzkum v památkové péči
2. Jan Pešta a kol.: Plošný průzkum lidové architektury a venkovských sídel
3. Alfréd Schubert: : Průzkum, dokumentace a inventarizace výplní okenních a dveřních otvorů
4. František R. Václavík: Průzkum, dokumentace a inventarizace architektonických prvků

Distribuce publikací je připravena na přelom ledna a února 2015.

Pracoviště již řadu let vydává rovněž odborná periodika. Každoročně jsou to Památky středních Čech a Průzkumy památek. Památky středních Čech (v roce 2014 ročník 28, č. 1 a č. 2) je odborný časopis vycházející od roku 1985 dvakrát ročně. Studie se soustředí na region středních Čech a Prahu. Od roku 1997 vychází každoročně také samostatná příloha tohoto

časopisu, Ročenka, která shrnuje činnost středočeského územního odborného pracoviště NPÚ za předchozí rok. Vzniká tak jedinečná a ucelená dokumentace odborné činnosti pracoviště.

Průzkumy památek (v roce 2014 ročník XXI, č. 1 a č. 2), které vychází již od roku 1994, se staly uznávanou odbornou prezentací obsáhlých studií, materiálů i polemik k průzkumům různých druhů památek na celém území České republiky. Součástí druhého čísla je vždy bibliografický rejstřík oborové literatury, která je zpřístupněna s vyhledávacím systémem na webových stránkách časopisu (cca 17 tisíc záznamů). Vydávání periodika je podpořeno úkolem V+V. Resumé dosud nevyprodaných čísel jsou zveřejněna na webových stránkách časopisů, u vyprodaných čísel jsou uvolněny články v PDF.

Obě periodika byla Radou pro vědu a výzkum zařazena na Seznam recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v ČR.

V rámci hlavních činností se územní odborné pracoviště podílelo v roce 2014 na celé řadě obnov kulturních památek. Mezi nejúspěšnější počiny lze v tomto ohledu uvést následující **příklady pozitivní obnovy** historicky cenných objektů:

Žehušice zámek, okres Kutná Hora (správní obvod obce Čáslav).

Obnova areálu zámku, která probíhá od roku 2012 je nepochybně nejrozsáhlejší akcí svého druhu v našem kraji. V současné době vrcholí celková obnova budovy tzv. Nového zámku, kde byla, kromě jiného, náročně restaurována výzdoba interiérů a obnoveny fasády. Rozsáhlá obnova a stavební úpravy tak velkého areálu, které se pochopitelně neobešly bez určitých kompromisů, znamenají nejen záchranu do nedávna ohrožené památky, ale ve své podstatě přinesly i návrat původní funkce jednotlivých budov.

Olbramovice, okres Benešov, správní obvod obce Votice.

V roce 2014 byla ukončena obnova sýpky v Olbramovicích, která bude sloužit pro potřeby obce. Průzkumy fasád zachytily zbytky pozoruhodného ilusivního barokního členění, které umožnily jeho rekonstrukci. Sýpka, reprezentující barokní hospodářskou stavbou s unikátním členěním fasád, je dnes ozdobou obce.

Územní odborné pracoviště středních Čech v Praze připravuje v rámci osvěty a kulturně-vzdělávacích snah průběžně také nejružnější **výstavy** a workshopy pro veřejnost. Za poslední období byla nejúspěšnější akcí tohoto typu výstava Selské brány na Mladoboleslavsku autorky Jany Berkové z roku 2013, která představila pozoruhodný soubor selských bran se štítovým nástavcem. Reprint výstavy byl instalován do trvalé expozice v pivovaru Lobeč (od září 2014) a výstava byla zapůjčena do Muzea Mladoboleslavska (od prosince 2014 do února 2015).

Po celý rok 2014 probíhal na středočeském pracovišti NPÚ v Praze velmi úspěšný přednáškový cyklus pro veřejnost s názvem Komfort bydlení v době lucemburské aneb Tři výročí hradu Krakovec v roce 2014 a jejich význam. Cyklus byl připraven v návaznosti na tři významná výročí hradu Krakovec, která by v letošním roce měla být připomenuta. Tematicky navazující přednášky se pak věnují především stále nedocenenému tématu vysoké úrovně bydlení, které bylo v Čechách dosaženo do vypuknutí husitských válek. Celý cyklus je průběžně doplňován dílčími výstavkami, ukázkami replik vztahujících se k tématu apod. Přednášky se konají vždy jedenkrát za měsíc a vstup pro veřejnost je volný.

Hlavním těžištěm činnosti pracoviště byla pak samozřejmě **agenda odborná a vědecko-výzkumná**, jejíž základní východisko představují především práce průzkumné a dokumentační. Provádění průzkumu památkového fondu je realizováno na základě dlouhodobého plánu, ale zejména podle akutních potřeb vázaných na ostatní funkce středočeského odborného pracoviště NPÚ. Kromě samotných průzkumů staveb jsou prováděny také archivní rešerše. Pracovníci oddělení průzkumu a dokumentace úzce spolupracují zejména s pracovníky oddělení garantů území, specialistů a evidence nemovitých a movitých památek, průzkumy často probíhají právě na základě vyžádání těchto oddělení.

Vzhledem k povaze objektivní poptávky **převažuje provádění tzv. operativních průzkumů** a dokumentace nemovitých památek a pouze v menší míře dovoluje omezená kapacita oddělení věnovat pozornost průzkumům a dokumentaci jiného charakteru.

Co se týká stavebně historických průzkumů, byly v roce 2014 v archivu NPÚ ÚOP SČ evidovány následující akce:

P 688 Roztoky, zámek, čp. 1 - Stavebně historický průzkum, 2006, PhDr. L. Lancinger, doc. PhDr. P. Vlček

P 689 Škvorec, starý zámek, čp. 1 - Stavebně historický průzkum, archeologicky odkryté fragmenty zdíva, 2010, Doc. PhDr. Fr. Gabriel, Ph.D., PhDr. Lucie Kracíková

P 690 Dlouhá Lhota u Dobříše, zámek, čp. 1 - Stavebněhistorický průzkum, typ průzkumu: standardní nedestruktivní (doplněný o dílčí hloubkové sondy), 2011 – 2012, Ing. arch. J. Pešta, Mgr. E. Nová - historie s archivní rešerší, Ing. T. Kyncl – dendrochronologie, CD

P 691 Karlštejn, čp. 173 a 33 (bývalé čp. 2) - Stavebně historický průzkum, 1998, PhDr. M. Ebel, doc. ing. arch. J. Škabrada, CSc., T. Russe – spolupráce

P 692 Dolní Břežany, zámek, čp. 1 - Nástin stavební historie, nejhodnotnější konstrukce a detaily, 2000, Ing. J. Žižka

P 693 Vepřek, vodní mlýn, čp. 19 - Stavebněhistorický průzkum, typ průzkumu: standardní nedestruktivní, Ing. arch. J. Pešta, Mgr. E. Nová (dějiny objektu), Ing. T. Kyncl (dendrochronologie), PhDr. R. Urbánek (průzkum mlýn.technologie), DVD

P 694 Mšec, zámek, čp. 46 - Stavebně- historický průzkum, typ průzkumu: standardní, 2013, Mgr. M. Šanda, CD. Stavebně-historický průzkum Mšeckého zámku představuje standardní SHP, vypracovaný podle metodiky NPÚ. Věnuje se jak zpracování archivních pramenů, tak vyhodnocení terénního průzkumu, prováděného z větší části pomocí nedestruktivních metod. Nedílnou součástí tohoto SHP je DVD disk s fotografickou, plánovou a další dokumentací.

Výsledkem průzkumu je nejen řada praktických zjištění, podkladů a informací, využitelných pro připravovanou rekonstrukci severního křídla zámku, ale představuje také nové shrnutí stavebních proměn objektu. Pozornost je věnována například i ne zcela probádané otázce jeho majitelů ve středověkém a raně novověkém období, širším vazbám zámku na hospodářský dvůr a zámecký park atp. Vzhledem k omezeným finančním možnostem objednavatele představuje stěžejní část průzkumu jeho terénní část. Archivní část průzkumu vychází především ze staršího bádání autora průzkumu a vzhledem ke značnému množství archiválií je nutné považovat výsledky archivního průzkumu pouze za předběžné a částečné. Terénní část průzkumu by v budoucnu mělo formou dodatku doplnit zpracování budoucích nálezů učiněných v rámci přípravy a provádění samotné rekonstrukce nebo jiných stavebních zásahů.

Neméně zajímavá a bohatá byla rovněž činnost specialistů středočeského pracoviště NPÚ z oddělení **archeologie**, kteří v roce 2014 provedli výzkumy následujících lokalit:

Český Šternberk (okres Benešov) - hrad

Karlštejn (okres Beroun) - hrad

Kolín - kostel sv. Víta

Křivoklát (okres Rakovník) - hrad

Neprobylice (okres Kladno) - usedlost čp. 24

Olbramovice (okres Benešov) - areál hospodářského dvora

Slaný (okres Kladno) - kostel sv. Gotharda

Tehov (okres Praha-východ) - zaniklá tvrz

Točnick (okres Beroun) - hrad

Veltrusy (okres Mělník) - areál zámku

Litovice-Břve (okres Praha-západ) - RD

Olbramovice (okres Benešov) - areál hospodářského dvora

Archeologický výzkum probíhal v rámci celkové obnovy nevyužívané budovy barokní sýpky, v jejíž hmotě se dochovaly podstatné zbytky renesančního objektu nejasné funkce. Výzkum byl realizován v těsné součinnosti s operativním stavebněhistorickým výzkumem. Díky tomu se podařilo výrazně korigovat závěry dosavadní literatury o stavebním vývoji budovy. Odkryty byly mj. pozůstatky zasypaného renesančního sklepa

Podrobný přehled činnosti bude jako každoročně podrobně publikován v Ročence 2014 – příloze časopisu Památky středních Čech.